

MÅNADSBREV December 2008

I månadsbreven har det av och till handlat om statistik. Det kanske inte är det mest spännande ämnet, men det säger så mycket och innebär faktiskt att man kan göra mycket i förebyggande syfte; såväl i sin privata närmiljö som i samhälls- och sjukvårdsrelaterad planering.

Socialstyrelsen bidrar till mycket värdefull information och statistik genom sina olika publikationer. I detta månadsbrev återges statistik som återfinns ”Skador och förgiftningar behandlade i slutet vård 2007 (Hälsa och sjukdomar 2008:12). De olika variabler som publiceras är yttre orsak till sjukdom och död, huvuddiagnoser samt en redovisning efter kön, ålder och hemlän.

Under 2007 vårdades drygt 117 100 personer på sjukhus med huvuddiagnosen skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker. Detta motsvarar 1,3 % av befolkningen (1.300/100.000 invånare).

Yttre orsaker

Inte helt oväntat var fallolyckor (46 %) den mest vanliga yttre orsaken till vård och då oftast fall i samma plan; d.v.s. halkade, snubblade eller snavade (23 %). Fallskador dominerar fortfarande bland skador hos äldre. Störst antal vårdade i förhållande till den egna befolkningen fanns i Västernorrland och Jämtlands län.

En annan vanlig yttre orsak till skada var transportolycksfall (9,2 %) som till största delen bestod av olycksfall med fordon avsedda för vägtrafik; personer i personbil (33 % av samtliga vägtransportolyckor), cyklister (26 %) samt motorcyklister och mopedister (23 %). Den sistnämnda gruppen var särskilt vanlig bland män.

Avsiktligt självdestruktiva handlingar (drygt 5 %) - som fortfarande är mest vanligt bland yngre kvinnor - har ökat under hela perioden. Ökningen har man sett speciellt bland flickor i lägre tonåren. Under 2007 fanns flest vårdade i förhållande till den egna befolkningen i Västmanlands län följt av Värmland och Jönköpings län.

Vård till följd av misshandel har ökat under 2000-talet och nådde en kulmen 2005. Sedan sjönk antalet 2006 för att åter gå upp 2007. Föregående år visade därmed de näst högsta siffrorna under den senaste tioårsperioden.

Bland yttre orsaker räknas även komplikationer vid medicinsk vård och kirurgiska åtgärder; som t.ex. bieffekter av läkemedel, sårinfektioner. Rena missöden var dock mycket sällsynt.

Huvuddiagnoser

Frakturer stod för 47 % av huvuddiagnoserna inom skador och förgiftningar. Mest vanligt var frakturer på nedre extremiteter (25 %). En annan stor diagnosgrupp var intrakraniella skador (inkl. skallfrakturer) som omfattade ca 13 % av huvuddiagnoserna.

Två vanliga diagnoser var lårbensfrakturer (16 %) och hjärnskakningar (8 %) men man kan se att andelen som vårdats på sjukhus har minskat relativt konstant de senaste tre åren. Frekvensen lårbensfrakturer har hållit sig ganska konstant bland män under tidsperioden, medan dessa frakturer har minskat bland kvinnor.

Hur använder vi kunskapen?

Anledningen till att man sedan början på föregående sekel samlar riksomfattande information om patienter vårdade på svenska sjukhus är just att basera sina beslut på fakta och inte tro. Man kan ju t.ex. tro att den vanligaste skadan i det svenska samhället är kniv- och skottskador, eftersom tidningarna rapporterar dessa händelser med stora rubriker. Det i särklass vanligaste scenariot är däremot en äldre man eller kvinna som snubblar på sin köksmatta och får ett

lårbensbrott. Det är inte utan att man borde förbjuda mattor och trösklar i hem och miljöer där äldre människor vistas.

Det finns många goda exempel på kommuner som erbjuder gratistjänster med fönstertvätt, gardinbyten m.m. för att kreativa och handlingskraftiga äldre personer inte ska skadas i hemmet eller närmiljön.

Inom sjukvården kan vi bara konstatera att skadepanoramats ser rätt lika ut år från år men att mycket mer borde göras för att förbättra psykisk ohälsa bland yngre flickor. Vi som jobbar inom vården kan bara fortsätta och utveckla omhändertagandet med hjälp av yrkesspecifika utbildningar som PHTLS, ATLS, AMLS, TNCC, ENPC m.fl. kurser och inte minst effektivisera teamarbetet med hjälp av teamövningar.

Inom RST hoppas vi kunna stimulera till utbildning och vårdutveckling genom våra kurser och information via hemsidan.

Må väl i vardagen hälsar Riksföreningens styrelse gm Agneta Brandt, Ordförande.